

Bryssel den 5 december 2025
(OR. en)

16065/25

JAI 1806
FREMP 366

FÖLJENOT

---

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
Komm. dok. nr:	COM(2025) 751 FINAL
Ärende:	MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN Årsrapport 2025 om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna. Utvärdering av genomförandet av strategin för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU.

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 751 FINAL.

Bilaga: COM(2025) 751 FINAL

Bryssel den 5.12.2025
COM(2025) 751 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Årsrapport 2025 om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna

**Utvärdering av genomförandet av strategin för att stärka tillämpningen av stadgan om
de grundläggande rättigheterna i EU**

Årsrapport 2025 om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna

Utvärdering av genomförandet av strategin för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
2. Säkerställa att medlemsstaterna tillämpar stadgan i praktiken	4
3. Stärka organisationer i civilsamhället, rättighetsförsvare och rättstillämpare	11
4. Främja användning av stadgan som kompass för EU-institutionerna	17
5. Öka människors medvetenhet om deras rättigheter enligt stadgan	20
6. Slutsats.....	22

1. Inledning

I år (2025) firar Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*)¹ 25 år. I stadgan, som proklamerades i Nice den 7 december 2000, fastställs de grundläggande rättigheter som gäller för var och en i Europeiska unionen. Den bekräftar och sammanför både medborgerliga rättigheter och ekonomiska och sociala rättigheter, och omsätter dem i ett EU-sammanhang. I stadgan framhålls de grundläggande rättigheternas betydelse som grundläggande värden i EU, som både EU-institutionerna och EU:s medlemsstater måste respektera när de tillämpar EU-lagstiftningen.

År 2020 lade Europeiska kommissionen fram sin **strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU** (*strategin för stadgan*)². I strategin erkändes behovet av att förverkliga rättigheterna och principerna i stadgan för alla. Strategin för stadgan tillämpas från 2020 till 2030 och bygger på ett **ändamålsenligt samarbete** mellan kommissionen och de berörda parter som är centrala för att stärka genomförandet och tillämpningen av grundläggande rättigheter – nationella, regionala och lokala myndigheter, civilsamhälle och människorättsförsvarare, rättstillämpare och EU-institutioner. I strategin behandlas även behovet av att informera allmänheten om grundläggande rättigheter och den rättsliga prövning som finns om grundläggande rättigheter kränks.

De senaste åren har vi sett ett ökat fokus på att främja och skydda de grundläggande rättigheterna i hela EU. De grundläggande rättigheterna i stadgan – som omfattar människans värdighet, friheter, jämlikhet, solidaritet, medborgarnas rättigheter och rättvisa – står i centrum för EU:s lagstiftning och politik och återspeglar vårt gemensamma engagemang för ett demokratiskt och rättvist samhälle. Under de första fem åren av genomförandet av strategin har ny lagstiftning som främjar och skyddar specifika grundläggande rättigheter antagits³. I denna lagstiftning har några av medlemsstaternas skyldigheter ad gäller grundläggande rättigheter beskrivits i detalj, och genom den har grupper av berörda parter, såsom oberoende organ för grundläggande rättigheter och civilsamhället, fått i uppgift att stödja tillämpningen av stadgan genom sin roll i tillämpningen av relevant EU-lagstiftning.

Men framstegen när det gäller att skydda grundläggande rättigheter går inte att ta för givna⁴. Mekanismer för att skydda dessa rättigheter måste vara i ständig funktion, och det krävs ihållande insatser på alla nivåer säkra och stärka skyddet av rättigheterna i stadgan.

När tillämpas stadgan?

I och med att Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 fick stadgan samma rättsliga värde som fördragen⁵, det vill säga den EU-rätt som EU:s lagstiftning och politik bygger på. EU:s

¹ Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EUT C 326, 26.10.2012, s. 391).

² [COM\(2020\) 711 final](#).

³ Däribland [förordningen om digitala tjänster](#), [den europeiska mediefrihetsförordningen](#), [direktiven om likabehandlingsorgan](#), [direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer](#), [direktivet om insyn i lönesättningen](#), [förslaget till översyn av direktivet om brottsoffers rättigheter](#), samt [förslaget till omarbetning av direktivet om material med sexuella övergrepp mot barn](#).

⁴ Se 2025 års rapport om rättsstatsprincipen, [COM\(2025\) 900 final](#), s. 1; FR:s [Rapport om rättsstatsprincipen – 2025](#), s. 21.

institutioner, organ och byråer måste följa stadgan i all sin verksamhet, och det måste även medlemsstaterna när de tillämpar unionsrätten⁶.

Medlemsstaterna tillämpar EU-rätten när de

- verkställer EU-lagstiftningen genom att anta nationella genomförandeåtgärder,
- antar lagar där det finns konkreta skyldigheter ålagda genom unionsrätten, eller där undantag är tillåtna⁷,
- antar särskilda åtgärder avsedda att bidra till att uppnå målet med en EU-rättsakt, när de är bemyndigade att göra det genom rättsakten i fråga,
- genomför EU:s finansieringsprogram i linje med EU:s finansieringsregler.

Detta års rapport om stadgan utgör ett viktigt tillfälle att utvärdera framstegen med att genomföra strategin för stadgan. Rapporten ger en översikt av de åtgärder som vidtagits mellan 2020 och 2025 för att stärka tillämpningen av stadgan på EU-nivå och i medlemsstaterna. Rapporten lyfter också fram de svårigheter som återstår i detta avseende, och fastställer var det behövs ytterligare insatser genom att föreslå områden som kan förbättras och uttrycka stöd för ett närmare samarbete mellan EU-institutionerna, medlemsstaterna och andra intressenter under den andra halvan av strategins genomförandeperiod.

Kommissionen har samlat in uppgifter för denna rapport genom **diverse riktade samråd** och en inbjudan att lämna synpunkter⁸. Denna rapport bygger på en kvalitativ bedömning av återkopplingen från samrådet, inklusive riktade onlinesamråd med i) medlemsstater⁹, ii) kontaktpunkter för stadgan¹⁰, iii) lokala och regionala myndigheter¹¹, iv) det europeiska nätverket av nationella människorättsinstitutioner, det europeiska nätverket för likabehandlingsorgan (Equinet) och Europeiska ombudsmannanätverket, och deras medlemmar¹², v) domare och andra rättstillämpare, anordnare av rättslig utbildning och deras nätverk¹³, vi) kommissionens avdelningar, och vii) EU:s byrå för grundläggande rättigheter

---

⁵ Artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget).

⁶ Artikel 51.1 i stadgan.

⁷ När medlemsstaterna antar lagar på ett område där EU saknar behörighet och där det saknas EU-lagstiftning tillämpar de inte unionsrätten, och stadgan är inte tillämplig. Många grundläggande rättigheter som finns med i stadgan fastställs dock även i nationella grundlagar och nationell rättspraxis liksom i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, där samtliga medlemsstater är parter.

⁸ [”Kom med synpunkter på EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna – halvtidsöversyn av strategin för stadgan”](#).

⁹ Svar inkom från 20 deltagande medlemsstater: AT, BE, BG, CY, DK, ES, FI, FR, DE, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, RO, SI, SK och SE.

¹⁰ Svar inkom från tolv deltagande kontaktpunkter för stadgan: AT, BE, CY, ES, HR, FI, LT, LV, MT, NL, RO och SE.

¹¹ 51 deltagare.

¹² 23 deltagare.

¹³ 112 deltagare.

(FRA). Ett onlinesamråd med civilsamhället hölls genom FRA:s plattform för grundläggande rättigheter¹⁴, och där hölls även en rad samrådsmöten¹⁵.

2. Säkerställa att medlemsstaterna tillämpar stadgan i praktiken

Medlemsstaterna spelar en nyckelroll i genomförandet och tillämpningen av stadgan, och de nationella myndigheterna ger full verkan åt de grundläggande rättigheterna när de genomför EU-lagstiftningen. I strategin för stadgan åtog sig kommissionen därför att **stärka sitt partnerskap med medlemsstaterna för att säkerställa ett effektivt genomförande och en effektiv tillämpning av stadgan** genom att förebygga kränkningar av de grundläggande rättigheterna och främja medvetenheten om, öka samordningen kring och säkerställa efterlevnaden av dessa rättigheter.

2.1. Kontaktpunkter för stadgan

För att säkerställa ändamålsenlig samordning och samarbete kring tillämpningen av stadgan har det stora **flertalet medlemsstater utsett en nationell kontaktpunkt för stadgan**¹⁶. Kommissionen har stöttat kontaktpunkternas arbete genom att anordna informationsmöten och utbyten av bästa praxis både online och personligen, och genom att dela med sig av uppdateringar av stadgan. Som en ytterligare förstärkning av dessa insatser kommer kommissionen att organisera arbetet inom kontaktpunkterna som ett **kommissionsnätverk** för att möjliggöra fortlöpande utbyte av information om genomförandet och tillämpningen av stadgan.

De nationella förvaltningarna är bäst lämpade att avgöra hur kontaktpunkterna för stadgarna bör vara organiserade för att ändamålsenligt förbättra samordningen av de grundläggande rättigheterna i varje nationell kontext¹⁷. Samråden visar också på att kontaktpunkterna har potential för ytterligare samarbete med organ för grundläggande rättigheter, civilsamhälle och lokala och regionala myndigheter¹⁸. Kommissionen **uppmärksammar följaktligen**

---

¹⁴ [”Civilsamhället och plattformen för grundläggande rättigheter”](#). Totalt inkom 101 svar. Samrådet distribuerades via FRA:s plattform för grundläggande rättigheter. Plattformen består av över 1 000 civilsamhällesorganisationer, fackföreningar, trosbaserade organisationer, experter som företräder den akademiska världen och forskningsinstitutioner samt enskilda människorättsförfvarare.

¹⁵ Med rådets arbetsgrupp för grundläggande rättigheter, medborgerliga rättigheter och fri rörlighet för personer; Europaparlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor; Europeiska regionkommitténs utskott för medborgarskap, styresformer, institutionella frågor och yttre förbindelser; Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs tillfälliga arbetsgrupp om grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen; samt kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter.

¹⁶ Samråd med medlemsstaterna, fråga 2.

¹⁷ Kontaktpunkternas uppgifter och innefattar utbyte av information och bästa praxis om stadgan (92 %), anordnande eller samordning av utbildning om stadgan (58 %), hjälp till myndigheter med att bedöma lagstiftningens och politikens inverkan på grundläggande rättigheter (25 %), anordnande av evenemang om stadgan, verksamheter kopplade till EU-finansiering samt rapportering om stadgan till kommissionen och FRA; samråd med kontaktpunkter för stadgan, fråga 2; samråd med medlemsstaterna, fråga 3. De främsta utmaningarna är tidsbristen på grund av andra arbetsuppgifter (83 %), att de potentiella uppgifterna är så pass omfattande (83 %) samt otydlig vägledning från kommissionen (67 %); samråd med kontaktpunkter för stadgan, fråga 7; samråd med medlemsstaterna, fråga 6.

¹⁸ De flesta av kontaktpunkternas uppgifter utförs inom statliga förvaltningar (67 %) samt med EU (33 %), civilsamhället (25 %), nationella människorättsinstitutioner, jämställdhetsorgan och ombudsmän (17 %); samråd med kontaktpunkter för stadgan, fråga 5.

medlemsstaterna att förbättra sina åtgärder när det gäller att tillhandahålla information, öka medvetenheten och bygga upp kapacitet på nationell nivå, även genom att stödja verksamheterna hos kontaktpunkterna för stadgan och genom att involvera civilsamhället och nationella människorättsinstitutioner i detta arbete.

2.2. Främjande av utbildning om stadgan

I strategin för stadgan uppmanas även medlemsstaterna att främja användningen och medvetenheten om stadgan¹⁹ genom att främja utarbetandet av **riktlinjer och utbildning för nationella och lokala förvaltningar och utbyte av bästa praxis**, däribland på den europeiska e-juridikportalen och i rådet. Hälften av medlemsstaterna har anordnat särskild utbildning om stadgan²⁰, men det behövs mer riktad utbildning för att säkerställa att relevanta myndigheter har tillräcklig kunskap om de grundläggande rättigheterna²¹. Kommissionen kommer att stödja dessa insatser ytterligare genom att **lansera ett program för ömsesidigt lärande om stadgan för att hjälpa nationella berörda parter att genomföra och tillämpa den** genom peer-to-peer-utbyten, workshoppar och utbyte av bästa praxis över nationsgränserna.

FRA har stöttat tillämpningen av stadgan på nationell nivå genom insamling och analys av uppgifter, däribland i sina **rapporter om grundläggande rättigheter och Charterpedia**²². För att möjliggöra utbyte av bästa praxis om stadgan har FRA och kommissionen sedan 2023 anordnat **det årliga onlineevenemanget CharterXchange**, som sammanför yrkesverksamma och andra intresserade deltagare, inbegripet nationella förvaltningar, så de kan utbyta erfarenheter och diskutera svårigheterna och möjligheterna kopplade till tillämpningen av stadgan²³.

Kommissionen och FRA har tagit fram **utbildningsprogram och utbildningsmaterial om stadgan** och **kommer att fortsätta att öka medvetenheten om befintligt material**, befintlig information och befintliga verktyg. Medlemsstaterna uppmanas vidare att utarbeta informations- och utbildningsmaterial om stadgan på sina nationella språk, även i förekommande fall genom att översätta FRA:s verktyg om stadgan och anpassa dem efter den nationella kontexten.

2.3. Ökad användning av konsekvensbedömningar om grundläggande rättigheter på nationell nivå

---

¹⁹ 16 medlemsstater har utbytt bästa praxis för tillämpningen av stadgan på e-juridikportalen ("[EU-ländernas bästa praxis för stadgan](#)"). 58 % av de medlemsstater som svarade uppger att de uppdaterat portalen (samråd med medlemsstaterna, fråga 10), och 23 har lämnat information om var man kan söka rättsmedel vid kränkningar av de grundläggande rättigheterna ("[Nationella domstolar och icke-rättsliga organ](#)").

²⁰ 53 % av de medlemsstater som svarade; samråd med medlemsstaterna, fråga 9. Eftersom endast 20 medlemsstater deltog i samrådet är resultaten alltså jämnt vägledande.

²¹ Samråd med medlemsstaterna, fråga 25.

²² FRA:s bidrag, p. 3–4, med hänvisning till [Charterpedia](#) och [Rapport om grundläggande rättigheter – 2025](#). I [Charterpedia](#) finns stadgans artiklar på alla EU-språk samt hänvisningar till rättspraxis och lagar på engelska och det nationella språket i respektive land. [Handboken om stadgan](#), [utbildarmanualen](#) och [e-lärandekurser](#) finns på alla språk utom GA och MT). Se [FRA:s material och resurser rörande stadgan](#), [Faktablad om stadgan](#).

²³ Se till exempel [2nd Annual EU CharterXchange](#), [3rd Annual EU CharterXchange](#).

I strategin för stadgan uppmanades medlemsstaterna **att använda konsekvensbedömningar och förfaranden för granskning av lagstiftning** för att se till att initiativ för att genomföra EU-rätten är förenliga med stadgan²⁴. Vissa medlemsstater har utarbetat riktlinjer och använder sig av rådgivande organ och offentliga samråd som hjälp med att tillämpa stadgan, medan ministerier och parlamentariska organ också är centrala för att ha tillsyn över och granska lagstiftningsförslagens förenlighet med stadgan²⁵. Samtidigt visar FRA-forskning att konsekvensbedömningar av lagförslag rörande grundläggande rättigheter²⁶ inte utförs systematiskt, och att efterhandsutvärdering är undantag snarare än regel. Detta tyder på ett behov av att fortsätta stödja nationella myndigheter med att bedöma vilken inverkan nationell lagstiftning som införlivar EU-skyldigheter kan ha på grundläggande rättigheter i sådana fall då införlivandeåtgärderna kan få betydande inverkan på rättigheterna i stadgan. Kommissionen uppmanar kontaktpunkterna för stadgan att distribuera relevanta verktyg och relevant information till beslutsfattare på nationell och lokal nivå, i syfte att bistå dem vid genomförandet av sådana konsekvensbedömningar.

2.4. Lokala och regionala myndigheters roll

Stadgan används av lokala och regionala myndigheter²⁷ och FRA:s ram *Human Rights Cities*²⁸ anses vara användbar som hjälpmedel vid utvecklingen av handlingsplaner och nätverk som bygger på grundläggande rättigheter²⁹. Särskilda utbildningsverktyg håller på att utvecklas som en del av **RIGHTSCITIES**-projektet³⁰ som finansieras inom ramen för **programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden (CERV)**. Sedan 2021 har kommissionen hjälpt lokala och regionala myndigheter att främja stadgan genom **ansökningsomgången för vänortssamarbete inom ramen för CERV-programmet**³¹.

---

²⁴ 79 % av de medlemsstater som svarade rapporterar att de använder konsekvensbedömningar och granskning av lagstiftning för att säkerställa förenlighet med stadgan (samråd med medlemsstaterna, fråga 7).

²⁵ Av de medlemsstater som svarade bekräftar 37 % att de utfärdat vägledning till de nationella myndigheterna om att bedöma möjlig inverkan på stadgan när man införlivar och genomför EU-rätten; samråd med medlemsstaterna, fråga 7. De nationella parlamentens roll nämns av DE, ES, FI, HU och IE; samråd med medlemsstaterna, fråga 8. Särskild utbildning har gjorts tillgänglig för nationella, lokala eller regionala myndigheter i 53 % av dessa medlemsstater.

²⁶ Konsekvensbedömningar avseende mänskliga rättigheter omfattar 1. förhandskonsekvensbedömningar (bedömningen av lagstiftningens möjliga inverkan), 2. granskning av lagstiftning (bedömning av ett lagstiftningsförslag mot normer för grundläggande rättigheter), och 3. efterhandsutvärderingar (utvärderingar i efterhand av hur lagstiftningen inverkat på grundläggande rättigheter efter att den genomförts); FRA, *Better legislation: Human rights impact assessments in lawmaking*.

²⁷ De lokala och regionala myndigheter som svarade använder stadgan som underlag för politiska strategier och beslutsfattande (33 %), till EU-finansiering (33 %) och för att öka medvetenheten (25 %); samråd med lokala och regionala myndigheter, fråga 6. De identifierar jämlikhet och icke-diskriminering (80 %), bostäder, hälsa, utbildning, socialt skydd och stöd till utsatta grupper (59 %), skydd av personuppgifter (49 %) och lokal demokrati (57 %) som de politikområden där de mest ändamålsenligt kan använda stadgan; samråd med lokala och regionala myndigheter, fråga 11. 52,94 % av dem som svarade var från Polen, vilket påverkar möjligheten till slutsatser av detta riktade samråd.

²⁸ [Human rights cities in the EU: a framework for reinforcing rights locally](#). Av de tillfrågade kände 41 % till denna ram.

²⁹ Samråd med lokala och regionala myndigheter, fråga 10.

³⁰ [RIGHTSCITIES - The Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law. RIGHTSCITIES– LBI für Grund- und Menschenrechte.](#)

³¹ Av 400 finansierade projekt mellan 2021 och 2025 hänvisar ca 10 % till stadgan.

Vänorter skapar möjligheter till samarbete mellan kommuner i olika länder, så att lokala myndigheter kan bemöta gemensamma utmaningar sett utifrån stadgan. Projekten har exempelvis varit inriktade på icke-diskriminering, inkludering, demokratiskt deltagande, jämställdhet och rättigheter för personer som tillhör minoriteter.

Det behövs dock mer information om det mervärde som stadgan tillför jämfört med andra människorättsinstrument och om när den tillämpas på lokal nivå³². Samråden tyder på ett behov av ytterligare praktiskt stöd, såsom skraddarsydd utbildning, åtgärder för ökad medvetenhet samt finansiering³³. I enlighet därmed **uppmannar kommissionen medlemsstaterna att stödja lokala och regionala myndigheter att tillämpa stadgan**, exempelvis genom att bygga vidare på det material som utarbetats genom projektet RIGHTSCITIES.

2.5. Förebyggande, övervakning och efterlevnadskontroll

Enligt EU-lagstiftningen har de nationella myndigheterna huvudansvaret för att EU-rätten tillämpas korrekt. Nationella domstolar är viktiga för att verkställa stadgan genom att de tillämpar och tolkar EU-rätten i den inhemska rättsordningen. Genom mekanismen för förhandsavgörande bildas en dialogmekanism mellan Europeiska unionens domstol och nationella domstolar så att man säkerställer att EU-rätten, inklusive stadgan, tolkas enhetligt.

I strategin för stadgan framhöll kommissionen betydelsen av ständig **dialog med medlemsstaterna för att förhindra kränkningar av de grundläggande rättigheterna**³⁴. Sådan dialog äger särskilt rum i politiska arbetsgrupper³⁵ och genom verksamheter för ömsesidigt lärande³⁶. Samtidigt bekräftade kommissionen sitt åtagande att **övervaka tillämpningen av stadgan och relaterad EU-lagstiftning** och noga övervaka fall där en medlemsstat uppvisar ett systematiskt misslyckande med att tillämpa stadgan vid genomförandet av EU-lagstiftningen³⁷. De senaste åren har kommissionen inlett

---

³² Samråd med lokala och regionala myndigheter, frågorna 15 och 21. 47 % av dem som svarat tar inga initiativ för att deras myndighet ska använda stadgan mer och 33 % känner inte till sådana initiativ; samråd med lokala och regionala myndigheter, fråga 12.

³³ Samråd med lokala och regionala myndigheter, frågorna 21 och 22. Av de myndigheter som svarade har 75 % inte deltagit i utbildning om stadgan (fråga 7), och 26 % anser att de befintliga utbildningsmöjligheterna är otillräckliga eller kan inte svara på om de är tillräckliga (55 %) (fråga 8).

³⁴ Kommissionen har även tillhandahållit utbildning till Solvit-centrumen för grundläggande rättigheter.

³⁵ Exempelvis den högnivågrupp för bekämpande av hatpropaganda och hatbrott som hjälper medlemsstaterna att genomföra rådets rambeslut 2008/913/RIF; den expertgrupp som hjälper medlemsstaterna att införliva och genomföra direktiv (EU) 2019/1937 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten; EU:s nätverk för barns rättigheter, som ger en plattform för dialog för genomförandet av EU:s strategi för barnets rättigheter och kommissionens rekommendation om integrerade barnskyddssystem; nätverket för förebyggande av könsrelaterat våld och våld i hemmet; högnivågruppen för icke-diskriminering, jämlikhet och mångfald som stöder insatser för att bekämpa diskriminering och främja jämlikhet och mångfald; samt *European Equality Law Network* som ger information om efterlevnaden av likabehandlingsdirektiven.

³⁶ Såsom programmet för ömsesidigt lärande om jämställdhet, partnerskapsinitiativ om bekämpning av hatpropaganda och hatbrott samt EU:s plattform för barns deltagande.

³⁷ I linje med subsidiaritetsprincipen ingriper kommissionen vanligen inte i enskilda fall som gäller kränkningar av grundläggande rättigheter, då de måste hanteras av nationella myndigheter och domstolar i enlighet med nationella rättsmedel. Kommissionen ingriper bara om det finns faktorer som tyder på att det förekommer bestämmelser eller systematiska metoder som bryter mot skyldigheterna enligt unionsrätten. Se även punkt 5. Öka människors medvetenhet om sina rättigheter enligt stadgan.

överträdelseförfaranden³⁸ kopplade till specifika rättigheter enligt stadgan. Syftet har bland annat varit att säkerställa rätten till ett effektivt rättsmedel, skyddet av personuppgifter, respekten för privatliv och familjeliv, rätten till frihet att delta i fredliga sammankomster, föreningsfriheten, rätten att inte bli diskriminerad på grundval av nationalitet, kön eller sexuell läggning, respekten för mänsklig värdighet, yttrandefriheten, inbegripet mediemångfald, rätten till förtrolig kommunikation mellan klient och advokat samt oskuldspresumtionen.

Sedan 2021 har kommissionen lagt fram **årsrapporter om tillämpningen av stadgan**, där man har granskat stadgans inverkan inom särskilda politikområden³⁹. Strategin för stadgan och årsrapporterna om tillämpningen av stadgan ingår i en mer omfattande strävan på EU-nivå att stärka de grundläggande värdena, däribland respekten för mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, demokrati och jämlikhet. Detta innefattar även de årliga rapporterna om rättsstatsprincipen⁴⁰, EU:s handlingsplan för demokrati, paketet för försvar av demokratin⁴¹, rapporterna om EU-medborgarskapet⁴², det europeiska demokratiförsvaret⁴³, strategin för det civila samhället⁴⁴ samt strategier för att tillgodose behoven hos särskilda grupper av rättighetshavare⁴⁵.

Vid utarbetandet av de årliga rapporterna om tillämpningen av stadgan samarbetar kommissionen med andra EU-institutioner och EU-byråer, i synnerhet FRA, för att inhämta information och uppgifter till rapporterna, och utför omfattande samråd med berörda parter⁴⁶. **Rapporterna om stadgan är värdefulla verktyg för att sätta fokus på vikten av grundläggande rättigheter inom olika politikområden**, och fungerar även som påminnelse om stadgans räckvidd och breda tillämplighet. Rapporterna anses också vara användbara för det civila samhället och rättsväsendet⁴⁷ eftersom de ger regelbundna aggregerade sammanfattningar av relevant EU-lagstiftning, vägleder opinionsbildande åtgärder till stöd för grundläggande rättigheter och överlag understryker erkännandet av de befintliga

---

³⁸ [Överträdelseförfaranden i EU](#), avsnitten [om överträdelseförfaranden](#), [införlivande av direktiv och EU:s pilotdialog](#). Se exempelvis [Mål C-204/21, kommissionen mot Polen \(Domares oberoende och integritet\)](#), [Mål C-808/21, kommissionen mot Republiken Tjeckien \(Mötes- och föreningsfrihet\)](#), [Mål C-769/22, kommissionen mot Ungern \(Mänsklig värdighet, skydd av personuppgifter och respekt för privat- och familjelivet, yttrande- och informationsfrihet, icke-diskriminering\)](#), [Mål C-92/23, kommissionen mot Ungern \(Rätt att tillhandahålla medietjänster på en radiofrekvens\)](#), [Mål C-829/24, kommissionen mot Ungern \(Skydd mot utländsk politisk inblandning\)](#) och [Mål C-57/25, kommissionen mot Estland \(Effektivt rättsmedel\)](#).

³⁹ Det har [utfärdats fyra årsrapporter om stadgan](#), inriktade på grundläggande rättigheter i den digitala tidsåldern, ett aktivitetsfyllt medborgerligt utrymme, effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning samt finansiering för grundläggande rättigheter.

⁴⁰ [Rapport om rättsstatsprincipen 2025](#). Övervakningen täcker även frågor som rättsväsendets oberoende och den stödjande ramen för civilsamhällets demokratiska utrymme, som är direkt relevanta för tillämpningen av grundläggande rättigheter.

⁴¹ Inklusive [JOIN\(2025\) 791 final](#) och [COM\(2025\) 790 final](#).

⁴² [Rapporter om EU-medborgarskapet](#).

⁴³ [JOIN\(2025\) 791 final](#).

⁴⁴ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁴⁵ Såsom [EU:s strategi för barnets rättigheter](#). För strategierna för jämlikhetsunionen se fotnot 107.

⁴⁶ Se i kapitel 1 vilka berörda parter det hölls samråd med för denna rapport.

⁴⁷ Samråd med civilsamhället, fråga 19. 68,32 % av de som svarade känner till rapporterna. Samråd med rättstillämpare, fråga 19. 72,22 % av de som svarade känner till rapporterna.

utmaningarna⁴⁸. Berörda parter har efterlyst insatser för att öka användningen av rapporterna som övervakningsverktyg, och därvid föreslagit ökat fokus på skydd av specifika rättigheter i stadgan och inkludering av hänvisningar till rättsliga avgöranden.

Kommissionen kommer att undersöka sätt att ytterligare utveckla rapporterna om stadgan, så att de kan ge en mer detaljerad bild av de viktigaste tendenserna när det gäller tillämpningen av specifika rättigheter i stadgan med anknytning till ett valt område, inbegripet rättsliga avgöranden.. Kommissionen kommer att stödja sina resultat med relevanta dataindikatorer, när sådana finns tillgängliga, från Eurostat och andra relevanta källor. Kommissionen kommer att göra en genomförbarhetsstudie för att analysera ytterligare möjligheter att stärka övervakningen av de grundläggande rättigheterna i samband med de årliga tematiska rapporterna om stadgan. Dessa aspekter kommer även att diskuteras inom ramen för den nya plattform för det civila samhället som kommer att inrättas under 2026⁴⁹.

Samråden visar att **uppföljningen av rapporterna om stadgan på nationell nivå** har varit fortsatt begränsad⁵⁰. Kommissionen **uppmantar därför medlemsstaterna att öka sina insatser för att följa upp rapporterna om stadgan**, särskilt genom att anordna evenemang med relevanta grupper av berörda parter att diskutera ämnet för årsrapporten i den nationella kontexten.

Kommissionen har på samma sätt uppmanat Europaparlamentet och rådet att anordna omfattande diskussioner för att följa upp rapporterna om stadgan. År 2021 antog rådet **slutsatser om att stärka tillämpningen av stadgan**, med detaljer om de åtgärder medlemsstaterna kan vidta för att stödja genomförandet av strategin⁵¹. Varje år har man uppmanat kommissionen att lägga fram slutsatserna i rapporten om stadgan för medlemsstaterna, och antagit slutsatser från rådet om ämnet för rapporten med vidare rekommendationer⁵².

I denna strategi uppmanade kommissionen också Europaparlamentet och de nationella parlamenten att utveckla **interparlamentärt samarbete om tillämpningen av stadgan**. Den

---

⁴⁸ Enligt det europeiska nätverket av nationella människorättsinstitutioner har kommissionen genom sitt särskilda uppmärksammande av att inhämta information från viktiga berörda parter till den årliga rapporten om stadgan gjort att berörda parter relevans och behov erkänts i högre grad på EU-nivå. Bidraget från det europeiska nätverket av nationella människorättsinstitutioner till samråden med sådana institutioner, s. 5.

⁴⁹ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁵⁰ 37% av de medlemsstater som svarade anger att de har anordnat uppföljning; samråd med medlemsstaterna, fråga 11. Vissa har skickat rapporten för kännedom till ansvarig minister (HU) eller ministerier och nationella människorättsinstitutioner. I Bulgarien har resultaten legat till grund för utvecklingen av framtida rättslig utbildningsverksamhet. PL och PT har anordnat uppföljningsevenemang. Se även samråd med nationella människorättsinstitutioner, likabehandlingsorgan och ombudsmän, fråga 27).

⁵¹ [Rådets slutsatser om att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen](#).

⁵² [Rådets slutsatser om digital egenmakt för att skydda och upprätthålla grundläggande rättigheter i den digitala tidsåldern; rådets slutsatser om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna: det medborgerliga utrymmets roll vad gäller skydd och främjande av de grundläggande rättigheterna i EU; rådets slutsatser om tillämpningen av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna: Främja förtroende genom effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning; rådets slutsatser om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna: Finansiering för att främja, skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheterna](#).

uppmannar på nytt Europaparlamentet att involvera de nationella parlamenten i arbetet med att stärka tillämpningen av stadgan, bland annat genom att anordna **ett interparlamentariskt samordningsmöte om tillämpningen av stadgan**. Kommissionen står redo att stödja utvecklingen av detta initiativ.

2.6. Säkerställande av skydd av stadgans värden med hjälp av EU-medel

EU-finansiering är avgörande för att stödja genomförandet av EU:s politik. För att säkerställa att genomförandet av EU-medel är förenligt med stadgan innehåller förordningen om gemensamma bestämmelser⁵³ **ett övergripande nödvändigt villkor om en effektiv tillämpning och ett effektivt genomförande av stadgan**⁵⁴. Enligt detta övergripande nödvändiga villkor om stadgan måste medlemsstaterna ha arrangemang för att säkerställa att de program som stöds av fonderna i förordningen om gemensamma bestämmelser överensstämmer med stadgan i alla skeden av programplaneringen och genomförandet. De uppmuntras att låta civilsamhällesorganisationer, såsom oberoende organ för grundläggande rättigheter, delta i dessa arrangemang. Medlemsstaterna är också skyldiga att inrätta arrangemang för rapportering till övervakningskommittéerna om fall då program inte överensstämmer med stadgan samt för klagomål som rör stadgan.

Kommissionen kommer under hela programperioden fortsätta att övervaka huruvida det övergripande nödvändiga villkoret om stadgan fortfarande är uppfyllt, och ska vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa efterlevnad efter vad som är lämpligt⁵⁵. Av samråden framkommer dock att det behövs mer information och vägledning för att hjälpa de nationella och regionala myndigheter som förvaltar EU-medel att tillämpa stadgan, exempelvis genom att ge vägledning via utbildningsmoduler, kapacitetssuppleggnad eller utbyte av bästa praxis⁵⁶. I linje med det åtagande som gjorts i strategin för stadgan har sådan vägledning offentliggjorts i form av **en handbok som ska vägleda nationella och regionala myndigheter och organ så de kan säkerställa ett samstämmigt och ändamålsenligt genomförande av det övergripande nödvändiga villkoret om stadgan**⁵⁷. Kommissionen kommer att översätta handboken till de officiella EU-språken för att säkerställa att den är tillgänglig för nationella berörda parter. Kommissionen kommer även att undersöka om det behövs ytterligare åtgärder inom nästa fleråriga budgetram, såsom kapacitetssuppleggnadsverksamhet eller utbyte av bästa praxis.

Kommissionens förslag till nästa fleråriga budgetram innehåller starka skyddsåtgärder och incitament för att stadgan och rättsstatsprincipen ska respekteras i EU-

---

⁵³ [Förordning \(EU\) 2021/1060](#).

⁵⁴ Det övergripande nödvändiga villkoret om ”effektiv tillämpning och effektivt genomförande av stadgan om de grundläggande rättigheterna” som anges i bilaga III till förordningen om gemensamma bestämmelser. Utöver det övergripande nödvändiga villkoret angående stadgan innehåller förordningen om gemensamma bestämmelser också i artikel 9 övergripande principer om medlemsstaternas och kommissionens respekt för de grundläggande rättigheterna och efterlevnad av stadgan vid genomförandet av fonderna.

⁵⁵ Mer information om mekanismerna och förfarandena för att övervaka uppfyllandet av det övergripande nödvändiga villkoret om stadgan finns i strategin för stadgan, s. 9, och i [2024 års rapport om stadgan](#), s. 21–22.

⁵⁶ Samråd med medlemsstaterna, frågorna 15 och 16.

⁵⁷ [Manual on Fundamental Rights in EU Funding](#).

finansieringen⁵⁸. Efterlevnad av rättsstatsprincipen och stadgan till en förutsättning för finansiellt stöd. För att få sina nationella och regionala planer godkända måste medlemsstaterna visa att de har lämpliga mekanismer för att säkerställa efterlevnad av rättsstatsprincipen och det övergripande nödvändiga villkoret om stadgan under hela genomförandet av fonderna.

3. Stärka organisationer i civilsamhället, rättighetsförvarare och rättstillämpare

3.1. Det civila samhället

I strategin för stadgan framhålls att civilsamhällesorganisationer och människorättsförvarare är oumbärliga för att säkerställa att alla kan åtnjuta grundläggande rättigheter. I strategin uppmanade kommissionen **medlemsstaterna att främja en stöttande och trygg miljö för organisationer i civilsamhället** och rättighetsförvarare i sitt land, även på lokal nivå⁵⁹.

Kommissionen ägnade **2022 års rapport om stadgan åt ett aktivitetsfyllt medborgerligt utrymme**⁶⁰. Där beskrev man vad civilsamhällesorganisationer, människorättsförvarare, nationella människorättsinstitutioner, likabehandlingsorgan och ombudsmän gör för att stödja tillämpningen av stadgan, kartlade de åtgärder som vidtas på EU-nivå och nationell nivå för att skydda, stödja och stärka dem, och fastställde utmaningar, luckor och förbättringsområden i detta avseende. I rapporten noterades att **det medborgerliga utrymmet krymper ytterligare runtom i EU**⁶¹, med hot och trakasserier som rapporteras av civilsamhällesorganisationer och människorättsförvarare och deras medlemmar⁶².

Som uppföljning av 2022 års rapport om stadgan anordnade kommissionen en rad seminarier om de åtgärder som behövs för att ytterligare stärka, skydda och stödja civilsamhället.⁶³ Dessa avrundades med ett högnivåevenemang i november 2023. I en slutrapport⁶⁴ rekommenderades att medlemsstaterna och EU:s institutioner ska åta sig att skydda, främja och stödja ett medborgerligt utrymme i EU. Dessa slutsatser blev underlag för en **rekommendation från kommissionen 2023 om främjande av engagemang och faktisk delaktighet för medborgare och civilsamhällesorganisationer i politiska beslutsprocesser**⁶⁵. I linje med den rekommendationen har kommissionen utarbetat verktyg för att involvera allmänheten i sitt politiska beslutsfattande. Till dessa hör i synnerhet de europeiska medborgarpanelerna, som kan inspirera nationella och lokala regeringar att fastställa egna strategier för

---

⁵⁸ COM(2025) 46, s. 12.

⁵⁹ Medlemsstaterna rapporterar att de har infört politiska strategier för civilsamhället och hänvisar till nationella finansieringsmöjligheter och lagar som skyddar förenings- och yttrandefriheten; samråd med medlemsstaterna, fråga 17.

⁶⁰ COM(2022) 716, s. 12. Se även [2025 års rapport om rättsstatsprincipen](#), s 29–30.

⁶¹ ”Civilsamhället”, [Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter](#); ”Civic space”, OECD; [Civicus Monitor](#); ”Civic Space”; [Europeiska medborgarforumet](#). Se även [2025 års rapport om rättsstatsprincipen](#), s 30.

⁶² Se [FRA, Protecting civil society – Update 2023](#), s. 3, [COM/2022/716](#), s. 13.

⁶³ [Ett aktivitetsfyllt medborgerligt utrymme som värn för de grundläggande rättigheterna i EU: en ram för framtida insatser](#).

⁶⁴ [Slutrapport – Ett aktivitetsfyllt medborgerligt utrymme som värn för de grundläggande rättigheterna i EU Europeiska kommissionen](#).

⁶⁵ [Kommissionens rekommendation \(EU\) 2023/2836](#).

medborgardeltagande. År 2024 antog kommissionen också **två direktiv om minimistandarder för funktionen hos likabehandlingsorgan**, för att förbättra deras effektivitet och garantera deras oberoende⁶⁶.

Med utgångspunkt i dessa initiativ och för att bemöta uppmaningar från civilsamhället antog kommissionen den 12 november 2025 **EU:s strategi för civilsamhället**⁶⁷. Strategin inrättar en ram för att främja engagemang för och skydda, stödja och säkerställa hållbar och transparent finansiering för civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare, såväl på EU-nivå som på nationell nivå. Kommissionen kommer att inrätta en **plattform för det civila samhället** i syfte att intensifiera sitt samarbete med organisationer i det civila samhället som arbetar med grundläggande rättigheter och annan politik som baserar sig på EU:s värden. Kommissionen uppmanar även medlemsstaterna att **involvera civilsamhället i verksamheter kopplade till stadgan på nationell nivå** för att säkerställa informationsutbyte och ömsesidig kapacitetsuppbyggnad⁶⁸.

Kommissionen har även åtagit sig att stödja ett klimat som skapar förutsättningar för civilsamhället, särskilt genom **finansiering från programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden**⁶⁹. Mellan 2022 och 2025 har över 1,3 miljarder euro beviljats aktörer som bidrar till att tillämpa de värden som finns med i artikel 2 i EUF-fördraget och stadgan⁷⁰.

I juli 2025 antog kommissionen sitt **förslag till nytt finansieringsprogram för AgoraEU** för att fortsätta finansiera främjandet och skyddet av grundläggande rättigheter genom dess programområde medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden från 2028 till 2034⁷¹. Inom den nya fleråriga budgetramen kommer unionen, i samverkan med nationella budgetar och som komplement till andra insatser på europeisk och nationell nivå, att stödja civilsamhället med att förbättra tillämpningen av stadgan, däribland genom det föreslagna AgoraEU-programmet och programmet för rättsliga frågor⁷² när de har antagits.

---

⁶⁶ [Rådets direktiv \(EU\) 2024/1499](#) och [direktiv \(EU\) 2024/1500](#).

⁶⁷ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁶⁸ Av de civilsamhällesorganisationer det hölls samråd med kände 70 % inte till några åtgärder som de nationella, regionala eller lokala myndigheterna hade vidtagit. Flera hänvisade till regeringar som aktivt injagar rädsla i civilsamhället. De såg i allmänhet ett gap mellan strategierna och de konkreta åtgärder som deras medlemsstater vidtar. Samråd med civilsamhällesorganisationer, fråga 8. En översikt av de nationella politiska strategierna för att stärka det medborgerliga utrymmet finns på [Civic space OECD](#).

⁶⁹ Se [mer information om programmet](#); [2024 års rapport om stadgan](#), s. 5–9; [SWD\(2025\) 133](#).

⁷⁰ [Citizens, Equality, Rights and Values Programme – Performance, Europeiska kommissionen](#). Vidare information om hur EU-finansieringsprogrammen har bidragit till tillämpningen av stadgan finns i [2024 års rapport om stadgan](#). Se även [rådets slutsatser \(7 mars 2025\)](#). Inom ramen för årliga ansökningsomgångar inom ramen för CHAR-LITI har det tillhandahållits finansiering för att främja kapacitetsuppbyggnad och ökad medvetenhet om stadgan, stärka civilsamhällets demokratiska utrymme, stödja strategiska rättstvister, bekämpa hatbrott och hatpropaganda samt skydda visselblåsare; [EU-portalen för finansiering och anbud](#)). Inom ramen för segmentet för unionens värden i programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden har kommissionen gett stöd till europeiska nätverk, civilsamhällesorganisationer och tankesmedjor när det gäller tillämpningen av stadgan.

⁷¹ Förslag till förordning om inrättande av programmet AgoraEU för perioden 2028–2034.

⁷² Förslag till förordning om inrättande av programmet för rättsliga frågor för perioden 2028–2034.

Slutligen uppmanade kommissionen **civilsamhällets nätverk**⁷³ **att öka sina ansträngningar för att öka kapaciteten, genom att samarbeta om utbildning om stadgan och utbyta praxis**, med utgångspunkt i stöd och verktyg som erbjuds av kommissionen och av FRA⁷⁴. Kommissionen noterade att civilsamhällesorganisationer, människorättsförfvarare och nationella människorättsinstitutioner, likabehandlingsorgan och ombudsmän har goda möjligheter att utbyta information och hjälpa människor att få tillgång till rättsligt skydd när deras grundläggande rättigheter kränks⁷⁵. **I synnerhet effektivt rättsligt skydd och strategiska rättstvister kan bidra till att ändamålsenligt genomdriva grundläggande rättigheter**, och kommissionen har finansierat åtskilliga projekt för att bygga upp civilsamhällets kapacitet att utföra strategiska rättstvister på grundval av stadgan⁷⁶.

För att ytterligare stärka genomförandet av ovanstående åtaganden **uppmanar kommissionen civilsamhällesorganisationer, människorättsförfvarare och nationella människorättsinstitutioner att skärpa sina insatser för att samarbeta och utbyta praxis om stadgan**. Kommissionen uppmanar vidare dessa berörda parter, plus rättstillämpare och mottagare av EU-finansiering, **att utbyta rättspraxis och annan god praxis om stadgan med FRA**⁷⁷ för att stödja uppdateringen av databasen Charterpedia.

3.2. De nationella människorättsinstitutionernas roll

I den andra delen av strategin för stadgan betonas **vikten av starka och oberoende nationella människorättsinstitutioner**. Med sina breda mandat som omfattar alla grundläggande rättigheter har nationella människorättsinstitutioner en unik roll när det gäller att säkerställa att de grundläggande rättigheterna skyddas av statliga aktörer och när det gäller att skapa samband mellan regeringar och civilsamhället⁷⁸. I strategin för stadgan uppmanade kommissionen därför de medlemsstater som inte har inrättat en oberoende nationell människorättsinstitution att göra det. Kommissionen uppmanade också övriga medlemsstater att se till att deras nationella människorättsinstitutioner får de verktyg och medel som krävs för att följa Förenta nationernas Parisprinciper⁷⁹ och att hänvisa till stadgan i sina mandat. Kommissionen noterade det europeiska nätverket av nationella människorättsinstitutioners (ENNHRI) roll när det gäller att hjälpa medlemsstaterna att uppnå och upprätthålla

---

⁷³ Med detta avses nätverk såsom det europeiska nätverket av nationella människorättsinstitutioner, det europeiska nätverket för likabehandlingsorgan (Equinet) och Europeiska ombudsmannanätverket, samt nätverk som hanterar särskilda gruppers behov.

⁷⁴ Se samråd med det europeiska nätverket av nationella människorättsinstitutioner, det europeiska nätverket för likabehandlingsorgan (Equinet) och Europeiska ombudsmannanätverket och deras medlemmar (organ för grundläggande rättigheter), fråga 10.

⁷⁵ Endast 30 % av organen för grundläggande rättigheter rapporterar att de använt stadgan för att tillhandahålla information om tillgängliga rättsmedel eller stöd till brottsoffer, och 30 % rapporterar att de använt stadgan till (strategiska) rättstvister. samråd med organ för grundläggande rättigheter, fråga 3 d.

⁷⁶ Mellan 2022 och 2024 har 15 miljoner euro beviljats i finansiering till 35 projekt angående stadgan och strategiska rättstvister inom ramen för programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden.

⁷⁷ Genom Charter@fra.europa.eu.

⁷⁸ [COM\(2024\) 800](#), s. 32.

⁷⁹ [Principer rörande status för nationella institutioner \(Parisprinciperna\).OHCHR, CM/Rec\(2021\)1](#).

ackreditering av nationella människorättsinstitutioner med A-status⁸⁰, särskilt genom att samordna kapacitetsuppbyggnad och utbyta praxis om stadgan.

Efter antagandet av stadgan har ytterligare **fem nationella människorättsinstitutioner ackrediterats med A-status** (i Cypern, Estland, Slovenien, Sverige och Österrike)⁸¹ och framsteg har gjorts mot inrättandet av ackrediterade nationella människorättsinstitutioner i Tjeckien och Rumänien⁸². ENNHRI hjälper de utsedda institutionerna att uppnå och utöka sin ackreditering genom teknisk rådgivning och samråd. Kommissionen övervakar situationen för ombudsmän, nationella människorättsinstitutioner, jämlikhetsorgan och andra oberoende myndigheter i sina rapporter om rättsstatsprincipen inom ramen för pelaren ”andra institutionella frågor som rör kontroller och motvikter”.

Efter antagandet av strategin för stadgan har **ENNHRI och nationella människorättsinstitutioner blivit alltmer involverade i att stödja tillämpningen av stadgan**⁸³. ENNHRI organiserar kapacitetsuppbyggnad för stadgan och bidrar tillsammans med sina medlemmar till att utarbeta lagstiftning och politik som berör grundläggande rättigheter och grundläggande värden⁸⁴.

För att stödja deras insatser **kommer kommissionen att överväga behovet av ytterligare vägledning vad gäller de nationella människorättsorganisationernas roll enligt EU-rätten**, inbegripet vid tillämpningen av stadgan, och hur medlemsstaterna kan stödja dem. Kommissionen kommer att fortsätta att stödja nationella människorättsinstitutioner vid tillämpningen av stadgan, även genom finansiering från programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden 2021–2027 och genom det föreslagna AgoraEU-programmet, när det väl har antagits.

Kommissionen uppmanar vidare nationella människorättsinstitutioner, jämställdhetsorgan och ombudsmän att fortsätta att stödja tillämpningen av stadgan genom särskild verksamhet i sina medlemsstater, bland annat genom att **ge enskilda personer information och råd om grundläggande rättigheter** och om vart de kan vända sig när deras rättigheter har kränkts (rättsmedel).

---

⁸⁰ [Nationella människorättsinstitutioner som bedöms uppfylla FN:s Parisprinciper fullt ut ackrediteras med A-status.](#)

⁸¹ [Medlemskap – GANHRI, Våra medlemmar, ENNHRI,](#)

⁸² [Samrådsbidrag från ENNHRI](#), s. 9–10.

⁸³ Nationella människorättsinstitutioner rapporterar att stadgan ger ett mervärde genom att stärka rättsliga argument och intressebevakning. Den fungerar också som stöd för tolkningen av EU:s rättsliga standarder. De svarande rapporterar att de använder stadgan för rapportering (70 %), utbildningskurser (61 %), främjande av ökad medvetenhet om grundläggande rättigheter (83 %), hantering av klagomål (61 %), rådgivning till statliga aktörer om ny politik (52 %) och lagförslag (57 %), information om rättsmedel eller stöd till brottsoffer (49 %), kampanjer (48 %) och rättstvister eller strategiska rättstvister (30 %). Samråd med organ för grundläggande rättigheter, frågorna 3, 4 och 5.

⁸⁴ [Samrådsbidrag från ENNHRI. Handlingsplan för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen \(2021–2024\)](#) (inte översatt); [Nationella människorättsinstitutioners verksamhet i samband med genomförandet av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.](#)

Ytterligare insatser krävs för att säkerställa att nationella människorättsinstitutioner kan stödja stadgans tillämpning i alla medlemsstater⁸⁵. Kommissionen **uppmantar därför medlemsstaterna att involvera nationella människorättsinstitutioner i samrådsförfaranden** så att de på ett meningsfullt sätt kan bidra till bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande rättigheterna när de utarbetar lagstiftning och politik på områden där stadgan är tillämplig. Kommissionen **uppmantar också medlemsstaterna att utveckla initiativ för ökad medvetenhet och kapacitetsuppbyggnad för stadgan på nationell, regional och lokal nivå** genom att utnyttja de samlade kunskaperna hos nationella människorättsinstitutioner, människorättsförsvarare, civilsamhället, lokala och regionala myndigheter samt regeringen.

3.3. Rättstillämpare

Domare och andra rättstillämpare har en unik roll när det gäller att säkerställa tillämpningen av de grundläggande rättigheterna. I strategin för stadgan åtog sig kommissionen att finansiera utbildningsmöjligheter för domare och andra rättstillämpare inom ramen för **programmet Rättsliga frågor**⁸⁶. I **strategin för rättslig utbildning 2021–2024** specificerade kommissionen att yrkesverksamma inom rättsväsendet bör få särskild utbildning om stadgan, dess tillämpningsområde och de specifika grundläggande rättigheterna samt dess förhållande till nationell lagstiftning och den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna⁸⁷.

Nationella domstolar hänvisar i ökande grad till stadgan⁸⁸. **Antalet begäranden om förhandsavgörande avseende stadgan har ökat** årligen från och med 2020 och uppgick till 128 begäranden 2024⁸⁹. Enligt de samråd med rättstillämpare som genomförs till stöd för denna översyn **anses stadgan tillföra mervärde som en ytterligare rättslig standard** till konstitutionella bestämmelser och internationella skyldigheter när det gäller mänskliga rättigheter, särskilt i migrations- och asylärenden, och vid tillämpningen av EU:s lagstiftning om den europeiska arresteringsordern, uppgiftsskydd, skydd av barn och beskattning. De svarande rättstillämparna hänvisar också till tillämpningen av stadgans processuella

---

⁸⁵ Beträffande utmaningarna när det gäller att kunna bidra på ett meningsfullt sätt till utarbetandet av lagstiftning med konsekvenser för de grundläggande rättigheterna hänvisar uppgiftslämnarna till bristande tillgång till offentliga handlingar eller information (9 %), brist på intresse från myndigheternas sida att samarbeta med dessa organ (22 %), brist på strukturerade samordningskanaler (30 %), begränsad kunskap om stadgans relevans (35 %) och övergripande arbetsbörda och prioriteringar (43 %). samråd med organ för grundläggande rättigheter, fråga 20. [Samrådsbidrag från ENNHRI](#), s. 3.

⁸⁶ Finansieringen bestod av verksamhetsbidrag (cirka 4 miljoner euro per år), ett driftsbidrag till det europeiska nätverket för rättslig utbildning (EJTN) på cirka 11,2 miljoner euro per år och upphandling (mindre än 1 miljon euro per år). Omkring 36 % av programbudgeten, dvs. omkring 15–16 miljoner euro per år, tillskrivs rättslig utbildning. Kommissionen stöder också ERA:s verksamhet som ökar medvetenheten bland domare och advokater om tillämpningen av stadgan. Stadgans roll tas upp inom ramen för utbildningskurser som erbjuds av ERA, inklusive varje år mellan 2021 och 2025. Ytterligare information finns i [COM/2024/456](#), s. 10.

⁸⁷ [COM/2020/713](#), s. 2.

⁸⁸ FRA:s [Rapport om de grundläggande rättigheterna – 2024](#), s. 122. FRA:s [Rapport om de grundläggande rättigheterna – 2023](#), s. 45 och FRA:s [Rapport om de grundläggande rättigheterna – 2022](#), s. 37.

⁸⁹ FRA:s [Rapport om de grundläggande rättigheterna – 2025](#), s. 94.

rättigheter (artiklarna 47–50 i stadgan)⁹⁰. Ändå rapporterar rättstillämpare om vissa svårigheter som de stöter på för att fastställa stadgans tillämplighet⁹¹.

Rättslig utbildning om stadgan har ännu inte nått ut till ett större antal rättstillämpare⁹². De vanligaste skälen som anges för att inte delta i utbildningen är bristande medvetenhet⁹³ eller otillräckliga utbildningsmöjligheter på nationell nivå och EU-nivå⁹⁴. **Kommissionen kommer att fortsätta att stödja rättslig utbildning om stadgan**, även genom det föreslagna programmet Rättsliga frågor, inom ramen för den nya fleråriga budgetramen när den väl har antagits⁹⁵. **Kommissionen uppmanar också medlemsstaterna att se till att grundläggande och fortlöpande rättslig utbildning om stadgan tillhandahålls på de nationella språken.**

I strategin för stadgan åtog sig kommissionen också att stödja utvecklingen av ett verktyg för e-lärande för domare. I december 2025 kommer den att publicera ”**e-kapslarna om EU-rätten**”, som är korta onlinekurser som sammanfattar de viktigaste delarna av EU-lagstiftningen om över 40 ämnen, däribland stadgan⁹⁶. I början av 2026 kommer kommissionen också att publicera **53 kostnadsfria utbildningskurser på nätet om stadgan** som inför varje materiell artikel och de allmänna bestämmelserna i stadgan vid sammanträden på 30 minuter. En kompletterande skriftlig handbok kommer att sammanfatta relevant rättspraxis för varje artikel. Kurserna riktar sig till tjänstemän på nationell nivå och EU-nivå. All ovanstående utbildning kommer att vara offentligt tillgänglig på den europeiska utbildningsplattformen på den europeiska e-juridikportalen.

För att säkerställa tillgången till information om stadgan uppmanade kommissionen nätverk av domare och andra **rättstillämpare att samarbeta om utbildning och utbyte av god praxis om tillämpningen av stadgan**, med utgångspunkt i det stöd och de verktyg som kommissionen, det europeiska nätverket för rättslig utbildning (EJTN) och FRA erbjuder. Medvetenheten om och användningen av dessa material är dock fortfarande låg⁹⁷. Detta återspeglar ytterligare behov av praktisk vägledning och information om rättspraxis om stadgan, som databaser och faktablad, samt utbyte av bästa praxis om stadgans tillämpning

---

⁹⁰ Samråd med rättstillämpare, fråga 16.

⁹¹ De svårigheter som uppmärksammas av de rättstillämpare som angav att de endast tillämpar stadgan sällan (23 %) eller aldrig (20 %) har att göra med att fastställa stadgans tillämplighet på ett konkret ärende (7,5 %), tidsbrist för att kontrollera tillämpligheten (8,5 %) och brist på mervärde jämfört med Europakonventionen (3 %). samråd med rättstillämpare, fråga 15 och 17. Av uppgiftslämnarna svarade 73,4 % inte på dessa frågor, vilket inverkar på möjligheterna att dra slutsatser av resultaten.

⁹² 29 % av de rättstillämpare som svarat att de har deltagit i utbildning på plats om stadgan. 21 % har deltagit i onlineutbildning. samråd med rättstillämpare, fråga 4 och 6.

⁹³ 54 %, samråd med rättstillämpare, fråga 6 b.

⁹⁴ 57 % på nationell nivå och 34 % på EU-nivå, samråd med rättstillämpare, fråga 10. Av de svarande utbildningsorganisationerna anser 61 % att utbildningsmöjligheterna är tillräckliga på nationell nivå och 89 % på EU-nivå.

⁹⁵ [COM\(2025\) 463 final](#). [COM\(2025\) 801](#).

⁹⁶ Se även [Training videos for the judiciary and lawyers on the mission, jurisdiction and procedures of the Court of Justice of the European Union](#).

⁹⁷ Rättstillämpare rapporterar att de har använt handboken om stadgan på e-juridikportalen (16 % av de svarande), på Charterpedia (7,5 %), i FRA:s handböcker om stadgan (13,8 %) och i FRA:s och Europarådets handböcker om stadgan och Europakonventionen (19,15 %). 59 % av de svarande inte använt något av de tillgängliga utbildningsverktygen. samråd med rättstillämpare, fråga 7.

och översättning av viktiga material till nationella språk⁹⁸. Kommissionen **kommer därför att fortsätta att öka rättstillämparnas medvetenhet om de befintliga utbildningsresurserna** på nätet om stadgan i samarbete med FRA och uppmanar de rättsliga utbildningsanstalterna att använda dessa resurser i sin utbildning. I meddelandet **uppmannas även medlemsstaterna att utbyta information om befintliga utbildningsmöjligheter i stadgan och onlineverktyg med rättsväsendet**, samtidigt som vederbörlig respekt för rättsväsendets oberoende säkerställs. Kommissionen kommer också att öka tillgängligheten till sina nya onlinekurser om stadgan och ge information om stadgan och dess tillämpning på sin webbplats.

Kommissionen erkänner att **digitaliseringen av rättsväsendet** kan förbättra domstolarnas förmåga att effektivt hantera frågor om grundläggande rättigheter⁹⁹ och stöder därför medlemsstaternas digitaliseringsinsatser. Samtidigt måste digitaliseringen av rättsväsendet genomföras på ett sätt som säkerställer respekten för de grundläggande rättigheterna, också genom att säkerställa att rättegångar på plats är tillgängliga för parter som behöver dem för att effektivt kunna utöva sina grundläggande rättigheter¹⁰⁰.

4. Främja användning av stadgan som kompass för EU-institutionerna

I strategin för stadgan betonar kommissionen att efterlevnaden av stadgan är central för EU-lagstiftningens hållbarhet. Kommissionen åtog sig att **bedöma efterlevnaden av stadgan för viktiga initiativ** som skulle kunna ha stor inverkan på de grundläggande rättigheterna från och med det förberedande skedet och under hela beslutsprocessen¹⁰¹.

För att bättre bistå EU:s personal vid bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande rättigheterna har kommissionen uppdaterat **vägledningen för sin personal om tillämpningen av stadgan i konsekvensbedömningar**¹⁰² och kommer att sprida den som en informationskälla för beslutsfattare på nationell och lokal nivå, i enlighet med strategin. Utöver de regelbundna utbildningstillfällena för bättre lagstiftning har kommissionen utvecklat en **särskild kurs om EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna i konsekvensbedömningar** för att utbilda EU-personal om stadgan och vägleda dem i att bedöma lagförslags konsekvenser för de grundläggande rättigheterna i linje med reglerna för bättre lagstiftning¹⁰³. FRA har också erbjudit rådgivning till EU-institutionerna och medlemsstaterna om bedömningen av konsekvenserna av lagstiftningsförslag och politik rörande de grundläggande rättigheterna. Kommissionens **onlinekurser om stadgan** innehåller råd till EU-personal om hur man

---

⁹⁸ Samråd med rättstillämpare, fråga 11.

⁹⁹ [COM\(2025\) 801 final](#), [COM\(2025\) 802 final](#), s. 2.

¹⁰⁰ [COM\(2023\) 786 final](#), Effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning, s. 5.

¹⁰¹ Dessa åtaganden följer på kontinuerliga insatser för att informera EU-personal om kraven i fråga om grundläggande rättigheter, se [COM/2010/057](#).

¹⁰² C(2025) 8354. Vägledningen kompletterar [verktyg nr 29 i verktygslådan för bättre lagstiftning](#) om ”Grundläggande rättigheter, inklusive främjande av jämlikhet”. Enligt verktyg nr 29 måste alla kommissionsakter och -initiativ vara förenliga med stadgan.

¹⁰³ Kursen äger rum på nätet fyra gånger om året. Under 2023 och 2024 utbildades omkring 170 EU-anställda i åtta kurser. De fyra kurserna för 2025 pågår.

säkerställer efterlevnaden av de grundläggande rättigheterna vid utformningen av lagstiftningsinitiativ.

Kommissionen förlitar sig på **synpunkter från berörda parter** när den förbereder sina initiativ, inbegripet med avseende på **integrering av stadgan i sin politik och sina förslag**¹⁰⁴. Civilsamhället deltar också genom en rad decentraliserade former av strukturerad dialog och samråd och ingår i flera av kommissionens expertgrupper. I EU:s nya strategi för det civila samhället fastställs en gemensam ram för att vägleda och stärka kommissionens samarbete med det civila samhällets organisationer.

Kommissionens **arbetsgrupp för jämställdhet**¹⁰⁵ arbetar för att jämställdhetsfrågor ska integreras i alla initiativ. Arbetsgruppen har tagit fram förfaranden för att vägleda kommissionens personal när det gäller att se till att EU:s politik, lagstiftning och finansieringsprogram främjar jämställdhet mellan kvinnor och män och bekämpar diskriminering. Den har också tillhandahållit utbildning för personal om jämställdhetsintegrering¹⁰⁶. Dessutom bidrar strategierna för en **jämlikhetsunion** till att omsätta jämlikhet och icke-diskriminering i politiska åtgärder¹⁰⁷.

De människorättskonventioner som EU är part i¹⁰⁸ vägleder dessutom EU-institutionernas användning av stadgan, eftersom EU är skyldigt att följa deras normer i sin lagstiftning. EU-anslutning stärker således genomförandet av stadgan på de politikområden som omfattas av dessa konventioner¹⁰⁹. EU:s process med att ansluta till den **europiska konventionen om de**

---

¹⁰⁴ Inklusive genom portalen [Kom med synpunkter – samråd och synpunkter](#) och riktade samråd. Portalen har uppdaterats till en gemensam kontaktpunkt för offentliga samråd, det europeiska medborgarinitiativet och en interaktiv diskussionsplattform.

¹⁰⁵ Den består av företrädare för kommissionens avdelningar och Europeiska utrikestjänsten och understöds av ett sekretariat.

¹⁰⁶ I november 2024 hade arbetsgruppen anordnat 23 utbildningstillfällen för kommissionsanställda och bidragit till ökad medvetandehöjande verksamhet.

¹⁰⁷ [Jämlikhet och inkludering: nyckelåtgärder - Europeiska kommissionen](#). I oktober 2025 antog kommissionen en [jämställdhetsstrategi för hbtqi-personer 2026–2030](#). Strategin bygger på den tidigare strategin och fastställer gemensamma mål, ger vägledning och stärker samordningen mellan medlemsstater, grannländer och andra intressenter [Färdplanen för kvinnors rättigheter](#), som antogs i mars 2025, innehåller åtaganden om jämställdhet mellan kvinnor och män i enlighet med artikel 23 i stadgan. Jämställdhetsstrategin 2026–2030 kommer att bygga vidare på färdplanen och lägga fram åtgärder för att främja jämställdhet. [EU:s handlingsplan mot rasism 2020-2025](#) kommer att följas av den nya [EU-strategin mot rasism 2026-2030](#). Handlingsplanen bekräftar att åtgärder för att bekämpa diskriminering, rasism, främlingsfientlighet och andra typer av intolerans vilar på en etablerad rättslig ram för EU, inklusive jämlikhet och icke-diskriminering i enlighet med artiklarna 20 och 21 i stadgan. Detsamma betonas i [EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande för 2020–2030](#) när det gäller åtgärder för att bekämpa antiziganism och diskriminering av romer. I halvtidsrapporten om dess genomförande, som offentliggjordes 2024, betonas efterlevnaden av stadgan som en övergripande princip. Se även [EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv \(2021–2030\)](#).

¹⁰⁸ Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet ("[EU:s anslutning till Istanbulkonventionen](#)", [EUR-Lex](#)). Istanbulkonventionen blev den andra internationella konventionen om mänskliga rättigheter som EU anslöt sig till, efter FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ([beslut – 2010/48 – SV – EUR-Lex](#)) (UNCRPD).

¹⁰⁹ Särskilt artikel 21 om icke-diskriminering, artikel 23 om jämställdhet mellan kvinnor och män och artikel 26 om integration av personer med funktionsnedsättning. [Strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#) innehåller åtgärder för att genomföra FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i EU i linje med de grundläggande rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

mänskliga rättigheterna har också fortsatt¹¹⁰, med syftet att säkerställa att grundläggande rättigheter i EU genomgår ytterligare utomstående granskning.

För att utveckla integreringen av stadgan i hela EU:s lagstiftningsprocess, har kommissionen **uppsatt även Europaparlamentet och rådet att använda de verktyg som står till deras förfogande**¹¹¹ för att se till att stadgan tillämpas effektivt. Rådets ordförandeskap har anordnat utbildning om tillämpningen av stadgan för rådets personal och medlemsstaternas delegationer. Under 2024 var utbildningen inriktad på varje institutions roll i bedömningen av inverkan på de grundläggande rättigheterna vid genomförandet av konsekvensbedömningar. För att ytterligare stärka detta arbete **uppsatt kommissionen Europaparlamentet och rådet att organisera utbyte av bästa praxis** för att säkerställa att stadgan respekteras under hela lagstiftningscykeln. Den **uppsatt också rådet att fortsätta att öka medvetenheten om sin vägledning om efterlevnaden av de grundläggande rättigheterna** i rådets arbetsgrupper.

I linje med strategin för stadgan har kommissionen fortsatt att se till att EU:s **interna och externa åtgärder för att främja och skydda de grundläggande rättigheterna är konsekventa** och ömsesidigt förstärkande. År 2020 antog kommissionen EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati för perioden 2020–2024¹¹². Handlingsplanen vägleder EU:s bilaterala och multilaterala arbete med mänskliga rättigheter och är anpassad till stadgan¹¹³.

På multilateral nivå samarbetar EU med FN:s råd för mänskliga rättigheter, tredje kommittén och generalförsamlingen och stöder mandatet och oberoendet för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. Sedan 2020 har EU genomfört över 60 människorättsdialoger och samråd med tredje parter¹¹⁴.

I linje med sitt åtagande att **ta hänsyn till stadgan vid utarbetandet och förhandlingarna om handels- och investeringsavtal** har EU fortsatt att övervaka att länder utanför EU följer internationella normer för mänskliga rättigheter¹¹⁵. EU genomför sin handelspolitik, inklusive

---

¹¹⁰ Begäran om yttrande enligt artikel 218.11 i EUF-fördraget av den 21 november 2025.

¹¹¹ Till exempel rådets riktlinjer om kontroller av efterlevnaden av de grundläggande rättigheterna, dok. 5377/15 av den 20 januari 2015, eller artikel 40 i Europaparlamentets arbetsordning, och det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning (EUT L 123, 12.5.2016, s. 12).

¹¹² EU rapporterar om genomförandet av [handlingsplanen](#) i årsrapporterna om mänskliga rättigheter och demokrati i världen. Se t.ex. [2024 Annual Report on Human Rights and Democracy in the World](#). Den använder alla verktyg som står till dess förfogande för att genomföra planen, inklusive EU:s riktlinjer för mänskliga rättigheter, rådets slutsatser, demarcher, strategiska kommunikationer och människorättsdialoger.

¹¹³ I en halvtidsöversyn 2023 drog slutsatsen att handlingsplanen hade varit effektiv när det gäller att vägleda externa åtgärder för mänskliga rättigheter och demokrati. Till följd av detta förlängdes handlingsplanen 2024 till december 2027. [The EU extends its Action Plan on Human Rights and Democracy until 2027](#).

¹¹⁴ Kommissionen har fått stöd av FRA, som har gett exempel på hur EU skyddar stadgan.

¹¹⁵ [EU:s allmänna preferenssystem](#) Arbetet utförs inom ramen för det särskilda stimulansarrangemanget för hållbar utveckling och gott styre (GSP+) och genom engagemang inom ramen för ”Allt utom vapen”-ordningen. Dessutom är respekten för samt främjandet och genomförandet av Internationella arbetsorganisationens principer om grundläggande rättigheter i arbetslivet en del av de åtaganden som parterna i handelsavtal har gjort. Dessa handlar om säkerställande av föreningsfrihet och rätten till kollektivförhandlingar, avskaffande av alla former av

kapitlen om handel och hållbar utveckling i sina handelsavtal, som vägledades av 2022 års meddelande om *Styrkan i handelspartnerskap: tillsammans för grön och rättvis ekonomisk tillväxt*¹¹⁶ och 2022 års meddelande om *Anständiga arbetsvillkor i världen*¹¹⁷. Kommissionen har fortsatt att granska klagomål från berörda parter om parternas bristande efterlevnad av åtaganden som gjorts av parterna till handelsavtalen¹¹⁸.

Kommissionen har också fortsatt att hjälpa **utvidgningsländerna att anpassa sig till EU-normer för grundläggande rättigheter**. Kandidatländerna måste gradvis anpassa sig till bestämmelserna i stadgan för att uppnå fullständig anpassning före anslutningen. Kommissionen ger stöd i form av finansiellt och tekniskt bistånd för detta ändamål och övervakar framstegen genom det årliga utvidgningspaketet¹¹⁹.

Kandidatländer och länder med associeringsavtal kan begära **observatörsstatus vid FRA** för att hjälpa dem att anpassa sin lagstiftning och politik till gemenskapens regelverk om grundläggande rättigheter. Albanien, Nordmakedonien och Serbien har för närvarande observatörsstatus och ytterligare kandidatländer har uttryckt sitt intresse för att få sådan status¹²⁰.

5. Öka människors medvetenhet om deras rättigheter enligt stadgan

Den sista delen av strategin för stadgan är inriktad på allmänhetens medvetenhet om stadgan. Enligt en Eurobarometerundersökning om kunskaper om stadgan som genomfördes våren 2025¹²¹, hade 49 % av de svarande hört talas om stadgan¹²², vilket visar på blygsamma framsteg sedan 2019. Endast 12 % av de svarande kände sig dock väl informerade om sina rättigheter enligt stadgan, vilket tyder på att det finns ett behov av ytterligare insatser för att öka medvetenheten. De som svarade är intresserade av att höra mer om vart man ska vända sig i fall av kränkningar av rättigheter (64 %)¹²³, innehållet i stadgan (62 %) och när den gäller (62 %)¹²⁴.

---

tvångsarbete eller obligatoriskt arbete, avskaffande av barnarbete, avskaffande av diskriminering i arbetslivet och en säker och hälsosam arbetsmiljö.

¹¹⁶[COM\(2022\) 409](#).

¹¹⁷[COM\(2022\) 66](#).

¹¹⁸ ”En enda kontaktpunkt”, [Access2Markets](#).

¹¹⁹ Kommissionen förväntar sig att de politiska parterna för utvidgningen inrättar institutioner och ramar som återspeglar de som krävs för medlemsstaterna. Den bedömer läget och de framsteg som gjorts.

¹²⁰ Att delta som observatör i FRA är bra till exempel för att förbättra datainsamlingen, utbildningen och kapacitetsuppbyggnaden.

¹²¹ Särskild Eurobarometer 563. Undersökningen bygger på intervjuer med 26 319 personer i hela EU.

¹²² Kunskaperna om stadgan har ökat i 24 av 27 medlemsstater jämfört med 2019 års undersökning (särskild Eurobarometer 487b). Malta (+24 procentenheter), Cypern (+17 procentenheter) och Ungern (+15 procentenheter) ökade kunskapen mest. Antalet minskade i Österrike (-4 procentenheter) och Rumänien (-3 procentenheter), medan de förblev oförändrade i Grekland. Detta utgör en ökning med 6 procentenheter jämfört med 2019 och en ökning med 10 procentenheter jämfört med de uppgifter som fanns tillgängliga tidigast från 2012.

¹²³ En ökning på 3 procentenheter jämfört med 2019 års undersökning.

¹²⁴ En ökning på 1 procentenheter jämfört med 2019 års undersökning. Endast 11 % av uppgiftslämnarna kunde definiera när stadgan gäller, dvs. när EU-institutionerna agerar och när medlemsstaterna genomför EU-lagstiftningen. Detta innebär dock en förbättring jämfört med 7 % i 2019 års undersökning. Särskild Eurobarometer 563, s. 18, 35. Särskild Eurobarometer 487b, s. 15.

Ett effektivt rättsligt skydd är av största vikt, eftersom det gör det möjligt för enskilda att hävda sina grundläggande rättigheter. Eurobarometerundersökningen 2025 visar att om deras rättigheter enligt stadgan överträds skulle 23 % klaga hos polisen, följt av 21 % som skulle vända sig till en EU-institution och 18 % som skulle vända sig till en nationell domstol. Endast 5 % skulle kontakta en organisation i civilsamhället. Dessa resultat skiljer sig endast något från 2019 års undersökning.

Redan i 2010 års strategi noterade kommissionen hur svårt det var för människor att känna till lämpliga rättsmedel i fall där stadgan överträds. Kommissionen får i genomsnitt 1 500 brev från medborgare per år om kränkningar av de grundläggande rättigheterna, vilka främst rör situationer där den inte har behörighet eftersom dessa situationer inte har något samband med EU-rätten. Eftersom medlemsstaterna har ett huvudansvar för att tillhandahålla rättsmedel i enskilda fall uppmanade kommissionen dem i strategin för stadgan att utveckla initiativ för att främja människors medvetenhet om sina rättigheter i stadgan och om vart de ska vända sig när deras rättigheter kränks, särskilt genom att ge lokala företrädare inflytande. Sådana initiativ är dock fortfarande till stor del okända för allmänheten¹²⁵. Det finns därför **potential att ge allmänheten mer information om hur de kan hitta effektiva rättsmedel**. Kommissionen **uppmanar därför medlemsstaterna att samarbeta med oberoende institutioner för grundläggande rättigheter och det civila samhället för att utbyta information om grundläggande rättigheter** och vilka rättsmedel som finns tillgängliga vid kränkningar av grundläggande rättigheter på alla nivåer.

I strategin för stadgan betonade kommissionen också **de lokala myndigheternas viktiga roll för att öka medvetenheten om stadgan**. Lokala och regionala myndigheter är väl lämpade att organisera initiativ för att öka medvetenheten, inbegripet informationskampanjer, samhällsengagerande verksamhet, utbildning för lokala tjänstemän och uppsökande utbildning, såsom ”stadgardagar”. Även om denna potential för närvarande är underutnyttjad¹²⁶ är dessa insatser fortfarande relevanta för att föra stadgan närmare människor.

Kommissionen noterade också vikten av att förklara grundläggande rättigheter för människor genom verkliga historier. Mellan 2021 och 2022 genomförde kommissionen en medvetandehöjande kampanj för att informera människor om deras rättigheter i stadgan¹²⁷. För att markera **25-årsdagen av stadgans proklamation** genomför kommissionen 2025 en

---

¹²⁵ 92 % av de svarande kontaktpunkterna tar upp utbyte av information och bästa praxis om stadgan, men det finns ingen information tillgänglig om information till allmänheten. Endast 20 % av de svarande civilsamhällesorganisationerna rapporterar att de främjar stadgan genom att tillhandahålla information om tillgängliga rättsmedel; samråd med civilsamhället, fråga 20.

¹²⁶ Samråd med lokala och regionala myndigheter, frågorna 12 och 13, där 4 % av de svarande rapporterade att de hade genomfört kommunikationsverksamhet om grundläggande rättigheter med sitt lokalsamhälle. 6 % hade haft sådan kommunikation med lokala politiker.

¹²⁷ [#RightHereRightNow](#). Kampanjen omfattade fem grundläggande rättigheter och riktade sig till åldersgrupperna 15–24 och 25–39 i CY, MT, NL och SE. Personer som exponerades för kampanjen var 30 % mer benägna att känna till stadgan, 14,85 % mer benägna att vara medvetna om EU:s roll när det gäller att skydda grundläggande rättigheter.

kampanj i sociala medier för att öka medvetenheten om de enskilda artiklarna och vad grundläggande rättigheter innebär för människor¹²⁸.

Programmet Erasmus + har också gett stöd till projekt som rör grundläggande rättigheter och **information om rättigheterna i stadgan till ungdomar**¹²⁹. Dessutom är utbildning i grundläggande värden och mänskliga rättigheter en viktig del av den globala utbildningsagendan för medborgarskap i programmet för utbildning och information om utvecklingsfrågor (Dear)¹³⁰.

I strategin för stadgan åtog sig kommissionen också att **öka barnens medvetenhet om deras rättigheter** enligt EU:s strategi för barnets rättigheter¹³¹. Strategin, som antogs 2021, utvecklades med och för barn för att föra EU:s politik och lagstiftning närmare barn¹³². Barn bidrog också till utarbetandet av riktlinjer för att göra handlingar enklare och mer tillgängliga¹³³. Sedan **EU:s plattform för barns deltagande** inrättades 2022¹³⁴ har barn rådfrågats om utvalda politiska initiativ och deltagit i att ”översätta” dessa initiativ till barnvänliga format.

För att ytterligare stärka informationsförmedlingen och insatserna för att öka medvetandet om stadgan **kommer kommissionen att fortsätta att finansiera sådana insatser på nationell, lokal och regional nivå** genom programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och rättigheter och dess efterföljare, det föreslagna programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och rättigheter i AgoraEU+, när det väl har antagits, och genom att genomföra sin egen medvetandehöjande verksamhet, inklusive kommunikationsverksamhet och en konferens för att markera 25-årsdagen av stadgan.

6. Slutsats

Ett kvarts århundrade efter det att stadgan proklamerades är den en ledstjärna för EU:s politik och lagstiftning och för hur denna politik och lagstiftning genomförs och tillämpas i medlemsstaterna. Denna halvtidsöversyn visar att merparten av åtagandena i strategin för stadgan har uppfyllts. Kommissionen har stärkt samarbetet med medlemsstaterna, stöttat civilsamhället och oberoende organ för grundläggande rättigheter, främjat rättslig utbildning och stärkt användningen av stadgan i lagstiftningsprocessen. De samråd som genomförts för denna översyn bekräftar dessutom att berörda parter i hela EU vidtar meningsfulla åtgärder i linje med strategin.

---

¹²⁸ ”EU-rättigheter”, LinkedIn, [”Rättsliga frågor och konsumentfrågor i EU”](#), Facebook.

¹²⁹ [COM\(2024\) 456](#), s. 13–15.

¹³⁰ [Projekt – EU:s Dear-program](#).

¹³¹ [EU:s strategi för barnets rättigheter](#), COM(2021) 142.

¹³² Se [The European Union’s plan for children’s rights](#), (Europeiska unionens plan för barns rättigheter) en lättläst version av strategin för barn.

¹³³ [Creating child-friendly versions of written documents, a guide](#).

¹³⁴ [EU:s plattform för barns deltagande](#), Europeiska unionen. Plattformens webbplats innehåller information om barn och deras rättigheter på ett barncentrerat och barnvänligt sätt. Plattformen främjar och omsätter barns rätt att bli hörda i praktiken.

Samtidigt kvarstår utmaningar när det gäller att säkerställa en effektiv tillämpning av stadgan. Medvetenheten om stadgan bland offentliga myndigheter, yrkesverksamma och allmänheten i stort behöver förbättras. Fortsatt kapacitetsuppbyggnad, förbättrad tillgång till information samt övervakning och verkställighet är fortfarande avgörande för att säkerställa att stadgan genomförs och tillämpas konsekvent på alla nivåer. Insatserna bör särskilt inriktas på att öka utbudet av information och utbildning, så att långt fler offentliganställda, aktörer i det civila samhället och rättstillämpare kan dra nytta av sådana åtgärder och bidra till att öka den övergripande tillämpningen av stadgan. I denna halvtidsöversyn fastställs ytterligare åtgärder på dessa områden.

Under den andra halvan av genomförandet av strategin för stadgan kommer kommissionen att vidareutveckla sina årliga rapporter om stadgan och vidta förstärkta åtgärder för att stödja genomförandet och tillämpningen av stadgan i medlemsstaterna. Den kommer att organisera arbetet för kontaktpunkterna för stadgan som ett kommissionsnätverk för att hjälpa dem att säkerställa effektiv samordning av och effektivt samarbete om tillämpningen av stadgan och lansera ett program för ömsesidigt lärande för att hjälpa nationella intressenter att utbyta bästa praxis om stadgan på alla nivåer. Det krävs också ytterligare insatser för att se till att det civila samhället, människorättsförsvarare och oberoende organ för grundläggande rättigheter kan fortsätta att stödja tillämpningen av stadgan. Kommissionen kommer att genomföra åtgärderna inom ramen för EU:s strategi för det civila samhället och undersöka behovet av ytterligare vägledning när det gäller de nationella människorättsinstitutionernas roll enligt EU-lagstiftningen.

Det behövs beslutsamma åtgärder för att ytterligare stärka respekten och skyddet för rättigheterna i stadgan inom alla EU:s politikområden. Medlemsstaterna och andra berörda parter uppmanas därför att sprida denna rapport på nationell, regional och lokal nivå. Fortsatt samarbete mellan EU:s institutioner, medlemsstater och andra berörda parter krävs för att säkerställa att stadgan genomförs och tillämpas under perioden 2026–2030 och därefter.